

Naar een industrievriendelijk waterbeleid in Vlaanderen

Voorstellen vanuit de
Vlaamse voedingsindustrie

Water is onontbeerlijk voor voedingsbedrijven. Voldoende water, van een hoge kwaliteit, tegen een redelijke prijs. Niet alleen de beschikbaarheid van water heeft een grote impact op bedrijven, maar ook alle andere aspecten van de waterketen en het waterbeleid.

Het belang van water voor onze maatschappij is met het watertekort in 2017 en 2018 pijnlijk naar boven gekomen. Hoog tijd dus om er meer aandacht aan te besteden in de beleidsagenda.

Waterbeschikbaarheid verzekeren

De droogte van de voorbije zomers kunnen we de komende jaren naar alle waarschijnlijkheid opnieuw verwachten, mogelijks nog meer uitgesproken. Het is noodzakelijk dat Vlaanderen zich hierop voorbereidt door op voorhand structurele oplossingen en noodoplossingen uit te werken en dit in samenwerking met de diverse stakeholders. Op die manier kan de waterlevering zo goed mogelijk gegarandeerd worden, voor alle actoren, inclusief bedrijven. Bedrijven die in hun productieproces direct of indirect afhankelijk zijn

van water, kunnen immers zwaar geïmpacteerd worden door een plotse beperking in watergebruik. Dit kan zware economische consequenties hebben.

Een “afschakelplan” mag slechts een laatste optie zijn en moet eveneens op voorhand in overleg bepaald worden, zodat ten volle met de noodzakelijke watervolumes en -kwaliteiten van de verschillende actoren in Vlaanderen kan rekening gehouden worden.

Circulaire economie, ook in het waterbeleid

Het principe van circulaire economie kan en moet ook toegepast worden op het domein water. Water wordt in deze context immers al te vaak vergeten. Rationeel omspringen met de grondstof water, hergebruik van water, delen van waterstromen en infrastructuur, ... het zijn allemaal voorbeelden van manieren om duurzaam en circulair met water te kunnen omgaan en om de druk op ons watersysteem te kunnen verminderen.

Bedrijven hebben wel degelijk de wil om “circulair” met water om te gaan, maar worden hierin in de praktijk afgeremd door niet aangepaste milieu- of voedselveiligheidswetgeving, hoge investeringskosten, onzekerheden qua toekomstige beleidskeuzes, ...

Bedrijven zouden daarom moeten gestimuleerd en geholpen worden om “circulair” met water om te gaan. Verschillende pistes kunnen hiertoe bijdragen :

- **Lozingsnormen:** Meer duidelijkheid en meer bereidheid om lozingsnormen onder de vorm van vrachten toe te laten ipv concentraties. Zo kan er een oplossing geboden worden voor de meer geconcentreerde afvalwaterstromen die het gevolg zijn van waterhergebruikinstallaties. Via artikel 5.3.2.4. §3 van VLAREM II kunnen vandaag al hogere concentratienormen in de vergunning toegelaten worden in het kader van waterbesparende projecten, maar in de praktijk is deze mogelijkheid echter te weinig toegankelijk. De mogelijkheid tot lozingsvrachten moet expliciet opgenomen worden in de wetgeving.
- Meer **demonstratieprojecten en kennisontwikkeling** over waterhergebruik binnen bedrijven. Er kan via Vlakwa een structurele steun ontwikkeld worden voor projecten toegankelijk voor kleinere bedrijven.
- Aanmoedigen en (helpen) opzetten van **waterprojecten**

die het individuele bedrijfsniveau overstijgen, hierrond kennis ontwikkelen (technische aspecten, vraag-aanbod, ...) en de wetgeving hieraan aanpassen. Verschillende projecten kunnen ontwikkeld worden:

- Watervoorziening waarbij (gezuiverd) afvalwater van één of meerdere watergebruikers als een waterbron voor andere gebruikers dienst doet. Economische actoren kunnen zo (decentrale) waterleverancier worden, met als achterliggende bedoeling efficiënter met water te kunnen omgaan.
- Gemeenschappelijk opvang en/of gebruik van hemelwater
- Gemeenschappelijk waterzuivering
- Gemeenschappelijk afvoer van (gezuiverd) afvalwater naar een waterloop met minder strenge normen

- Regelluwe zones om innovatieve oplossingen te kunnen uittesten en aanpassen van de wetgeving indien nodig (zie ook verder)
- Ondersteuning vanuit het beleidsdomein economie en innovatie voor circulaire watereconomie
- Geen ontmoediging van waterbesparende maatregelen met een afwijkend lozingspatroon via (hogere) heffingen
- Verhoogde investeringsaftrek en/of subsidies voor waterhergebruik
- Tijdelijke vrijstelling van bijkomende maatregelen, normen of heffingen op het vlak van water, wanneer een bedrijf waterbesparende maatregelen neemt, om zo meer zekerheid te kunnen geven

Fevia Vlaanderen stelt voor om de toepassing van de principes van circulaire economie op het domein water verder te stimuleren en te ondersteunen. We vragen om bedrijven de mogelijkheid te bieden om nog verder te gaan in het duurzaam omgaan met water door belemmeringen in de wetgeving weg te nemen en flexibiliteit te voorzien.

Geen belemmering van economische groei

Lozingsnormen zijn veelal heel streng in Vlaanderen. Bedrijven moeten technologisch ver gaan om hun afvalwater nog te kunnen lozen, zeker in bepaalde ontvangende watersystemen. Wanneer bedrijven nog willen uitbreiden dan blijven diezelfde strenge normen behouden. Daardoor lopen heel wat bedrijven tegen grenzen aan. Het is voor sommigen zelfs onmogelijk geworden om nog verder te kunnen groeien, enkel en alleen omwille van lozingsvoorwaarden.

Economische groei is echter nodig om ons Vlaams economisch weefsel gezond te houden, om investeringen mogelijk te maken, om onze bedrijven te kunnen laten evolueren naar sterke, duurzame ondernemingen, om hen te kunnen laten concurreren met buitenlandse

ondernemingen, om geen bedrijven te laten wegtrekken uit Vlaanderen en om meer mensen aan het werk te kunnen zetten én houden.

Eenzijds is het positief dat het waterbeleid steeds meer stappen zet om te evolueren naar een gebiedsgerichte aanpak. Zo kan de milieu-impact beoordeeld worden die er werkelijk toe doet op een bepaalde plaats en kan die afgewogen worden tegenover de maatschappelijke impact. Anderzijds brengt dit net die bedrijven in de problemen die op een moeilijker locatie liggen, bijvoorbeeld zij die lozen op een kleine beek of quasi zelf de beek vormen.

We moeten er dus aandachtig voor zijn om onze Vlaamse bedrijven niet schaakmat te zetten door al te strenge bepalingen of door hen in uitzichtloze situaties te brengen.

De mogelijkheid tot economische groei moet mee in overweging genomen worden bij milieugerelateerde beoordelingen of bij beslissingen omtrent oplossingen.

Enkele pistes die hiervoor in aanmerking komen:

- Zoeken naar een grotere ontsluiting van bedrijven (vb. door de gescheiden riolering door te trekken tot bij de bedrijven)
- Opzetten van samenwerkingsplatformen op gemeentelijk niveau

- Stimuleren/ondersteunen van gemeenschappelijke saneringsaanpak van verschillende inrichtingen (vb. gemeenschappelijke waterzuivering op een bedrijventerrein of gemeenschappelijke afvalwaterafvoer naar (grotere) oppervlaktewateren). Onderzoeken van de wettelijke en verzekeringsmatige knelpunten (vb. wat in het geval van een calamiteit?)

Het waterbeleid (milieubeleid bij uitbreiding) moet zodanig gevoerd worden dat rekening gehouden wordt met de economische realiteit en dat groei nog steeds mogelijk blijft voor bedrijven.

Fevia Vlaanderen stelt voor dat de overheden zowel op gewestelijk als op gemeentelijk niveau een strategie uitwerken om de groei van bedrijven met het waterbeleid te kunnen verzoenen.

Geen bedreiging van het voortbestaan van bedrijven

Beperkt worden in groei is dan al nefast voor bedrijven, maar bedreigd worden in hun voortbestaan nog meer.

Heel wat voedingsbedrijven lozen hun gezuiverde afvalwater in een kleine beek. Een aantal van die bedrijven mogen dit niet meer doen of zullen dit in de toekomst niet meer mogen doen. Zij worden bij een herziening van hun vergunning verplicht om hun afvalwater in de toekomst enkele km verderop in een grotere waterweg te lozen. Hiervoor dient een ondergrondse pijpleiding aangelegd te worden, wat financieel een zware aderlating is. Dergelijke verplichting

zou in de toekomst aan nog meer voedings- of andere bedrijven worden opgelegd. Het zal echter praktisch en financieel niet voor alle bedrijven mogelijk zijn om op een grotere waterweg te lozen. Wij vrezen dan ook dat heel wat bedrijven voor onhaalbare financiële situaties zullen komen te staan, of zich genoodzaakt zullen zien hun productie te beperken of zelfs stop te zetten. Dergelijke scenario's moeten uiteraard te allen tijde vermeden worden.

Het waterbeleid (milieubeleid bij uitbreiding) moet zodanig gevoerd worden dat er nog steeds een plaats is voor de industriële sector.

Fevia Vlaanderen stelt voor om meer in te zetten op integraal beleid, door doelstellingen uit aanpalende beleidsdomeinen (in casu ondernemen) expliciet mee op te nemen in het beleidsdomein water en als toetssteen te gebruiken bij beslissingen in het waterbeleid.

Waterkwaliteit in voedingsbedrijven

In voedingsbedrijven is niet in alle stadia van het proces of voor alle toepassingen in en rond het bedrijf water van perfecte drinkwaterkwaliteit nodig om een hoog kwalitatief en veilig eindproduct te kunnen afleveren. Veel van het gebruikte water dient niet als ingrediënt of komt niet rechtstreeks of onrechtstreeks in contact met de producten. Er valt op milieuvlak nog veel winst te halen bij voedingsbedrijven als zij de benodigde waterkwaliteit meer kunnen afstemmen op de beoogde toepassing en zo duurzamer kunnen omspringen met water. Er zijn nog opportuniteiten door bijvoorbeeld andere, minder schaarse waterbronnen aan te spreken, meer water te hergebruiken, minder doorgedreven te zuiveren om te kunnen hergebruiken, ...

Het circulaire watergebruik bij voedingsbedrijven zou kunnen gestimuleerd worden en meer kansen krijgen indien zij voor bepaalde toepassingen kunnen afwijken van de drinkwaterkwaliteit. We stellen dan ook voor dat voedingsbedrijven zelf kunnen instaan voor de kwaliteit van het door hen gebruikte water, in zoverre het niet als ingrediënt gebruikt wordt en zonder daarbij in te boeten op de veiligheid en kwaliteit van het eindproduct. De voedingsbedrijven moeten dan ook aantonen dat de gebruikte waterkwaliteit de hygiëne van de finale levensmiddelen niet beïnvloedt, in overeenstemming met de Verordening inzake levensmiddelenhygiëne (EG) nr. 852/2004 en in samenspraak met de nationale autoriteiten.

Fevia Vlaanderen stelt voor om het Koninklijk Besluit van 14/01/2002 (betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water dat in voedingsmiddeleninrichtingen verpakt of verbruikt wordt) aan te passen, in lijn met een vrijere interpretatie van de Europese Drinkwaterrichtlijn, zodat voedingsbedrijven desgewenst zelf kunnen instaan voor de kwaliteit van het water dat zij als niet-ingrediënt gebruiken, zonder in te boeten op de veiligheid van het eindproduct.

Geest van de wet

De bepalingen in de wetgeving zijn opgesteld uitgaande van de meest gangbare situatie(s). Daarvoor zijn dan dikwijls heel gedetailleerde voorschriften opgenomen. Voor sommige iets minder voorkomende gevallen zijn er ook

aangepaste bepalingen geëxpliciteerd in de wetgeving (vb. deltaprincipe¹).

Vroeg of laat duiken er echter situaties op waarmee geen rekening gehouden werd bij het opstellen van de wettelijke

¹ Grootverbruikers die (vervuild) oppervlaktewater oppompen en het daarna weer lozen in datzelfde oppervlaktewater moeten enkel een heffing betalen op de vuilvracht die ze zelf toevoegen.

bepalingen. Het is dan ook niet mogelijk om met allerlei onvoorziene of toekomstige omstandigheden, met alle ontwikkelingen, knelpunten en opportuniteiten rekening te kunnen houden bij het opmaken van wetgeving.

Het strikt toepassen van de wettelijke bepalingen heeft in dergelijke omstandigheden soms geen zin, of leidt tot onhaalbare, onredelijke of oneerlijke situaties voor een bedrijf. Oplossingen voor problemen of innovatieve concepten kunnen niet toegelaten worden omdat ze niet passen binnen het reglementair kader, ook al passen ze volledig binnen de doelstelling van de betreffende wetgeving. Op basis van de geldende wetgeving heeft de toezichthouder echter geen mogelijkheid om af te wijken van de heersende wettelijke bepalingen.

De huidige milieuwetgeving laat op sommige vlakken al wat flexibiliteit toe, bijvoorbeeld:

- Het vooropstellen van doelvoorschriften ipv middelenvoorschriften
- Formulering “tenzij anders bepaald in de omgevingsvergunning”
- Individuele afwijkingsaanvraag in Vlarem II
- Case-by-case benadering in het bodemdecreet

Het gaat hierbij steeds om voorziene en langdurige afwijkingen zoals typisch permanente afwijkingen van emissiegrenswaarden. Dergelijke bepalingen geven nog steeds geen mogelijkheid om rekening te houden met onvoorziene, éénmalige situaties.

Toch zijn in de huidige wetgeving ook voor dergelijke situaties al voorbeelden te vinden van openingen voor afwijkingen. Zo is in het Bodemdecreet (Decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming) een “jokerartikel” opgenomen. Meer bepaald stelt Artikel 164 dat (nadruk toegevoegd)

*“In verband met de toepassing van de bepalingen van artikelen 9 tot en met 135 en artikel 160 kan de **Vlaamse Regering** alle schikkingen, voorstellen tot concordaat inbegrepen, aannemen, dadingen sluiten, schuldvorderingen en zekerheden overdragen, derden in haar rechten subrogeren, van verhaal afzien, **afwijkingen toestaan** en overeenkomsten sluiten.”*

De Vlaamse leefmilieuminister krijgt hierdoor dus de bevoegdheid om afwijkingen toe te staan op de normale regels.

Een ander voorbeeld kunnen we vinden in de Nederlandse wetgeving. Zo bevat de [Waterregeling](#) (Regeling houdende regels met betrekking tot het beheer en gebruik van watersystemen) een Artikel 7.5 waarbij in het eerste lid in het algemeen wordt geduid wat van een meting verwacht wordt, terwijl het tweede lid stelt dat de heffingsambtenaar ambtshalve kan bepalen dat debietmeting en bemonstering kunnen gebeuren in afwijking van de normale voorschriften. Letterlijk:

Art. 7.5, 2e lid:

“De heffingsambtenaar:

a. kan, voor zover noodzakelijk ter voldoening aan het bepaalde in het eerste lid, onderdelen a en b, ambtshalve bepalen dat debietmeting en bemonstering geschieden in afwijking van één of meer van de in deze regeling opgenomen voorschriften en kan daaromtrent nadere voorschriften geven;

b. beslist op aanvraag van de heffingplichtige, die aannemelijk maakt dat daardoor voldaan wordt aan het bepaalde in het eerste lid, onderdelen a en b, en de uitkomsten van de analyse daardoor niet worden beïnvloed, dat van één of meer van de in deze regeling opgenomen voorschriften kan worden afgeweken en kan daaromtrent nadere voorschriften geven.”

We stellen dan ook voor om hieraan een voorbeeld te nemen en een dergelijke opening ook te creëren in het Vlaamse Waterbeleid.

In het waterwetboek zou een algemeen artikel kunnen opgenomen worden dat het mogelijk maakt om in uitzonderlijke omstandigheden een afwijking toe te staan op strikte wettelijke bepalingen zolang daarmee de geest van de wet zoals die bedoeld was gevolgd wordt. Met andere woorden, zodat men zich bij uitzonderlijke of onvoorziene omstandigheden zou kunnen laten leiden door de geest van de wet, door de intentie van de wetgever, eerder dan door te anticiperen met al te gedetailleerde bepalingen, die toch onmogelijk met alle situaties kunnen rekening houden.

Een dergelijke bepaling om te kunnen afwijken van de normale regels zou best decretaal verankerd worden om een rechtsgrond te hebben voor de afwijkingen.

Een voorstel voor een dergelijk artikel:

“De bevoegde ambtenaar kan, op vraag van een onderneming, afwijkingen toestaan op de toepassing van de bepalingen uit het Waterwetboek, wanneer deze de geest van de wet volgen. Hij kan hiertoe nadere voorschriften geven.”

Een bijkomend voordeel van een dergelijke bepaling is dat die kan toelaten om – uiteraard onder voorwaarden – sneller van start te kunnen gaan met innovatieve projecten, samenwerkingen tussen partijen, uittesten van installaties enz. die finaal een milieuvoordeel zouden moeten opleveren. Het geeft met andere woorden een opening om – onder voorwaarden – een regelluwe zone te introduceren.

In een complexe samenleving is een overheid nodig, die een zekere flexibiliteit heeft in de toepassing van de wetgeving. Op die manier kan meer rekening gehouden worden met specifieke situaties, kunnen onvoorziene omstandigheden beoordeeld worden en kan in overleg het hoofd geboden worden aan problemen en uitdagingen die (onverwachts) opduiken. Fevia Vlaanderen stelt voor om hiertoe decretaal een bepaling te verankeren die de mogelijkheid biedt afwijkingen toe te staan, wanneer die de geest van de wet respecteren. We pleiten bijgevolg voor een wetgeving die toelaat het resultaat voorop te stellen.

Vereenvoudiging wetgeving

De Vlaamse Overheid werkte een waterwetboek uit, dat de verschillende bestaande wetgevingen rond water bundelt in één enkel wetboek. Dit is een belangrijke stap richting een eenvoudiger en duidelijker wetgeving. Fevia Vlaanderen is van mening dat er nog aanpassingen mogelijk zijn die verder gaan dan het louter herschikken en hernoemen van de wetgeving en die de leesbaarheid

van de waterwetgeving voor iedereen ten goede zouden komen (vb. meer met tabellen en schema's werken ipv doorlopende tekst). Daarnaast kan de wetgeving aangevuld worden met verduidelijkingen, bijvoorbeeld in de vorm van flowschema's.

Fevia Vlaanderen nodigt de Vlaamse overheid uit om de vereenvoudiging van de waterwetgeving nog verder te zetten, in samenwerking met de gebruikers van die wetgeving.

Level playing field

Wanneer normen voor Vlaamse ondernemingen strenger zijn dan voor ondernemingen in andere Gewesten of andere landen, dan hebben de Vlaamse ondernemingen een concurrentieel nadeel ten opzichte van hun concurrenten. Dit kan de marktpositie van onze Vlaamse economie ondermijnen. We pleiten er dan ook voor om met het water- en milieubeleid in Vlaanderen niet strenger te willen gaan dan in de ons omringende gewesten of

landen, om niet aan gold plating te willen doen. De normen zelf zouden dus op een gelijk niveau moeten zitten, maar ook de controle zou op een gelijkaardige manier moeten gevoerd worden.

Indien omwille van specifieke lozingsituaties toch andere normen worden opgelegd, voorzie dan flankerende maatregelen.

Fevia Vlaanderen vraagt het behoud van een level playing field, qua normen en qua navolging.

Transparante waterfactuur

De integrale waterfactuur voor bedrijven, verwijzend naar de kostenaanrekening voor zowel wateropname als afvalwaterlozing door bedrijven, moet

- Transparanter worden, zowel op vlak van de uitgevoerde berekeningen en de weergave van alle relevante elementen op de factuur als op vlak van de besteding van de middelen.
- Redelijk blijven, in verhouding tot de diensten waarvan gebruik gemaakt wordt en met inachtnaam van de economische realiteit van bedrijven. De economische groei mag niet gehypothekeerd worden. Daarenboven mogen bedrijven niet met onverwachte prijsschokken te maken krijgen.

Meer transparantie in de waterfactuur kan bekomen worden door:

- Het aanvangen en afsluiten van factuurjaren conform de kalenderjaren/heffingsjaren/boekjaren

- Toe te zien op het systematisch gebruik van de wettelijke terminologie (gemeentelijke saneringsbijdrage of -vergoeding, bovengemeentelijke saneringsbijdrage of -vergoeding, ...)
- Het toevoegen van een korte, maar duidelijke uitleg over de verschillende onderdelen van de factuur en het toevoegen van een verklarende berekeningsnota (met aanduiding van de gebruikte heffingsgegevens – wat wordt wanneer gebruikt, vermelding van lozingsjaar, heffingsjaar, referentiejaar)
- Uitleg te geven over de gebruikte factoren en berekeningswijze voor de gemeentelijke bijdrage/vergoeding
- Zowel de totalen als de opsplitsing per component en per waterbron duidelijk en begrijpbaar weer te geven
- De jaarlijkse eindafrekening tijdig te versturen, inclusief een jaarlijkse verrekening van de saneringsbijdrage. Bedrijven zouden slechts één maal per jaar het geheel aan kosten voor hun afvalwater moeten betalen. Het moet ten eerste vermeden worden dat de kosten

voor 2 lozingsjaren op één jaar tijd moeten betaald worden (omwille van uitblijvende heffingsbiljetten, inhaalbewegingen, ...). Dit heeft namelijk negatieve consequenties, niet alleen op de transparantie en controleerbaarheid van de factuur, maar ook op de budgettaire planning van de betrokken bedrijven.

- De tussentijdse facturen duidelijk en correct te verrekenen
- Sneller te factureren
- Ook een grotere flexibiliteit in de regelmaat van facturatie kan bedrijven helpen, maar de tussentijdse facturering dient wel consequent en met consequente aanrekenmethodes te gebeuren.
- Vaste tijdstippen voor meteropnames
- Doorgeven van de meterstand via internet
- Dossierverantwoordelijke opgeven, indien van toepassing

Daarnaast zou het logisch moeten zijn dat bedrijven enkel moeten betalen voor werkelijk gebruikte diensten. Drinkwatermaatschappijen zouden daarom moeten rekening houden met enerzijds het werkelijk geloosd debiet en anderzijds de werkelijke lozings situatie (op riool, rechtstreeks in een RWZI (zonder gebruik van gemeentelijke saneringsinfrastructuur), op oppervlaktewater) bij het bepalen van de bijdrages/vergoedingen. Indien zij over de relevante informatie beschikken (vb. uit de heffingen) moeten zij zelf overgaan

tot een correcte aanrekening en niet wachten tot een bedrijf dit aanvraagt.

Het zou voor bedrijven eenvoudiger moeten zijn om dergelijke (en andere) onregelmatigheden in de factuur na te gaan en aan te tonen. Volgende zaken kunnen hiervoor helpen:

- Weten wie de dossierverantwoordelijke is, indien van toepassing
- Verschillende opties om hun lozings situatie of debiet aan te tonen voor de bepaling van de gemeentelijke bijdrage/vergoeding (vb. informatie uit de heffingen, een debietsmeting of een waterbalans, te staven op basis van productiecijfers, waterinhoud etc.)
- Alle gebruikte gegevens en uitgangssituatie duidelijk vermeld op factuur
- De drinkwatermaatschappij neemt verantwoordelijkheid om tot een antwoord te komen. In geval van problemen wordt een bedrijf soms heen en weer gestuurd wordt tussen de drinkwatermaatschappij en VMM. Het is waar dat beide op elkaars gegevens steunen voor de berekeningen maar de opmaak van de waterfactuur is de eindverantwoordelijkheid van de drinkwatermaatschappij en dus is het ook aan hen om een passend antwoord te geven aan het bedrijf en daarvoor indien nodig contact op te nemen met VMM.

Fevia Vlaanderen stelt voor dat er bijkomende maatregelen opgenomen worden in het Algemeen Waterverkoopreglement om de waterfactuur transparanter te maken. Fevia Vlaanderen stelt ook voor om een overleg te starten tussen de industriële gebruikers, VMM en de drinkwatermaatschappijen met als doelstelling de waterfactuur te vereenvoudigen.

CONTACT:

Liesje De Schamphelaire

lds@fevia.be

Wetenschapsstraat 14, 1040 Brussel

www.fevia.be

twitter.com/fevia_be